

สวนบำบัด

ความหมาย

สวนบำบัด (Horticultural Therapy) เป็นการบำบัดทางเลือกรูปแบบหนึ่ง ที่ใช้กิจกรรมเกี่ยวกับต้นไม้ สวน การทำสวน และกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ มาบูรณาการในการรักษา และการบำบัดทางสุขภาพและจิตใจ

ความเป็นมา

สวนบำบัดเริ่มนำมาใช้เพื่อการบำบัดในช่วงศตวรรษที่ 18 โดย ดร. เบนจามิน รัช (Dr. Benjamin Rush) จิตแพทย์ชาวอเมริกัน ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับความสงบ ความร่มรื่นของธรรมชาติ มาบูรณาการในการบำบัดทางอารมณ์ให้กับผู้ป่วยทางจิตเวช โดยให้ผู้ป่วยใช้เวลาอยู่ในสวน ทำให้ผู้ป่วยได้พักผ่อนและรู้สึกผ่อนคลาย ซึ่งถือเป็นการนำแนวคิดเรื่องการใช้ความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ ที่มีผลเชิงบวกในการพัฒนาสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิตใจ ทำให้ผู้ป่วยมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (Brown; et al. 2004: 1) ในช่วงปลายปี ค.ศ. 1800 โรงพยาบาลในประเทศสเปน ได้จัดโปรแกรมปลูกต้นไม้และจัดดอกไม้ให้กับคนไข้ที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลด้วยเช่นกัน ต่อมาในปี ค.ศ. 1940 ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการก่อตั้งสวนบำบัดในโรงพยาบาลทหารผ่านศึก ประเทศ

สหรัฐอเมริกา ซึ่งสวนบำบัดแห่งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านร่างกาย และสภาพจิตใจของคนไข้ อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาทักษะ

อื่นๆ ซึ่งกลุ่มคนใช้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มทหารที่กลับมาจากสนามรบและได้รับบาดเจ็บ จนกลายเป็นผู้ที่มีความพิการทางด้านร่างกาย และ/หรือ มีปัญหาทางด้านจิตใจ ดังนั้นช่วงปี ค.ศ.1940- ค.ศ.1950 ได้มีการนำสวนบำบัดมาใช้ในโรงพยาบาลอย่างแพร่หลาย และถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการนำแนวทางปฏิบัติด้านสวนบำบัดมาใช้ควบคู่กับการรักษาทางการแพทย์อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น (Larson. 2009)

ปัจจุบันวงการแพทย์ได้นำสวนบำบัดมาใช้ในการบำบัดทางเลือกรูปแบบที่ได้รับความนิยมในหลายประเทศ ทั้งในยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น สวนบำบัดได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา จนปัจจุบันนี้ พบว่ามีผู้ให้ความสนใจมากขึ้นในความสำคัญของการนำสวนบำบัด ไปบูรณาการใช้ในโปรแกรมการรักษาและการฟื้นฟูคนไข้หลายๆกลุ่ม เช่น ผู้ป่วยทางจิตเวช ผู้ป่วยโรคหัวใจ ผู้ป่วยโรคมะเร็ง ผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้ป่วยโรคอัลไซเมอร์ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ รวมทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษ นอกจากนี้สวนบำบัดยังได้มีการนำไปใช้ในหลายรูปแบบ มิได้จำกัดโดยเฉพาะในโรงพยาบาล แต่มีการนำไปใช้ในบริบทที่หลากหลาย เช่น บ้านพักผู้สูงอายุ โรงเรียน สถานปฏิบัติธรรม เป็นต้น

ประเภทของสวนบำบัด

สวนบำบัดมีการนำไปใช้อย่างหลากหลาย ทั้งในการฟื้นฟูทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และ

สังคม รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการรักษาต่างๆ ทั้งนี้ทางสมาคมสวนบำบัดแห่งประเทศไทย สหรัฐอเมริกา ได้แบ่งประเภทของสวนบำบัดออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งแต่ละประเภทมีลักษณะและวัตถุประสงค์ (American Horticultural Therapy Association. 2012) ดังนี้

1. สวนเพื่อการรักษา (Healing Garden) เป็นลักษณะของสวนที่เน้นความสวยงามและความร่มรื่นของสวน ที่ประกอบด้วย ต้นไม้สีเขียวหลากหลายพันธุ์ ดอกไม้หลากชนิด ลำธาร น้ำตก หรือสระน้ำ โดยการจัดสวนเพื่อการรักษาส่วนใหญ่จะพบในสถานพยาบาล โรงพยาบาล หรือศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยโรคต่างๆ ซึ่งการออกแบบสวนเพื่อการรักษานี้ มีการออกแบบโดยปรับวิธีการจัดสวนให้เหมาะสมกับทุกๆ คน และทุกคนสามารถเข้าถึง (Accessible to All) ดังนั้นสวนเพื่อการรักษาจึงเป็นสถานที่ผ่อนคลาย ฟุ้งฟูด้านจิตใจของผู้ป่วย และยังเป็นสถานที่พักผ่อนสำหรับเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล ผู้ดูแลผู้ป่วย ญาติของผู้ป่วย รวมถึงบุคคลทั่วไปอีกด้วย

2. สวนเพื่อการบำบัด (Therapeutic Garden) เป็นลักษณะของสวนที่เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการรักษา หรือแพทย์ทางเลือก ที่มีการออกแบบเฉพาะ มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และมีการวางแผนกระบวนการใช้สวนบำบัดในการรักษา เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นกลุ่มเฉพาะ หรือกลุ่มเป้าหมาย เช่น การออกแบบสวนบำบัด ที่เน้นทางเดินกว้าง เรียบ หรือเป็นทางลาดไม่มีขั้นบันได และมีราวจับรอบๆ สวน ที่เหมาะกับการฝึกกายภาพบำบัดในการฟื้นฟูผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย นอกจากนี้การบูรณาการ

กิจกรรมที่เกี่ยวกับธรรมชาติ ภายในบริเวณสวนบำบัดเพื่อฝึกกิจกรรมบำบัด ให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และผู้สูงอายุ เป็นต้น

3. สวนพืชบำบัด (Horticultural Therapy Garden) เป็นลักษณะของสวนที่เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับต้นไม้ พืชสวน ทำสวน และกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำสวน เป็นหลักการสำคัญในโปรแกรมการรักษาหรือการฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านต่างๆ เพื่อให้บุคคลเกิดความรู้อีกผ่อนคลาย ได้พักผ่อน พัฒนาความรู้สึกต่อตนเองไปในทางที่ดี มีความเชื่อมั่นในการเข้าสังคมด้วยการทำกิจกรรมต่างๆ ที่สืบเนื่องจากการทำสวน ตัวอย่างกิจกรรมในสวนพืชบำบัด เช่น การปลูกผัก การปลูกดอกไม้และสมุนไพร การตกแต่งต้นไม้ การเพาะชำ การรดน้ำต้นไม้ เป็นต้น ซึ่งสวนพืชบำบัดสามารถใช้ในการบำบัดได้กับเด็กจนถึงผู้สูงอายุ ผู้ที่มีปัญหาทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม รวมทั้งผู้ป่วยด้วย

4. สวนเพื่อการฟื้นฟูจิตใจ (Restorative Garden) เป็นลักษณะของสวนบำบัดที่ออกแบบและสร้างขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูจิตใจ โดยใช้ความเป็นธรรมชาติ หรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพักผ่อนทางใจ ลดความเครียด หรือเพื่อให้เกิดความสงบในใจนั่นเอง ดังนั้นการออกแบบสวนเพื่อการฟื้นฟูจิตใจ มุ่งเน้นสวนที่มีความร่มรื่น ความเงียบสงบ เพื่อให้บุคคลที่เข้ามาในสวน รู้สึกผ่อนคลาย สงบ เป็นผลดีต่อสุขภาพจิต มีกำลังใจที่จะต่อสู้ชีวิตต่อไป เช่น สวนในโรงพยาบาล สวนสาธารณะต่างๆ เป็นต้น

ภาพที่ 1 ภาพสวนบำบัดเพื่อเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส ที่มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ
(ที่มา มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ)

ประโยชน์ของสวนบำบัด

ประโยชน์ของสวนบำบัด จากการได้ใกล้ชิด และสัมผัสกับธรรมชาติภายในบริเวณสวน หรือการทำกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับต้นไม้ ทำให้มีผลดีต่อสภาพจิตใจ เกิดความสุขสงบ ได้พักผ่อน ผ่อนคลาย และได้รับอากาศที่บริสุทธิ์แล้ว จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยต่างๆ พบว่าสวนบำบัดมีประโยชน์อย่างมากในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา (Kreitzer. 2015; Marcus. 2015; Detweiler.; et al. 2012; Söderback. 2004) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. **ด้านร่างกาย** สวนบำบัดจะช่วยเพิ่มความแข็งแรง และความคล่องตัวของกล้ามเนื้อ เพราะกิจกรรมในสวนบำบัด ทำให้ทุกส่วนของร่างกายเกิดการกระตุ้น และเพิ่มการเคลื่อนไหวให้กล้ามเนื้อ นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มพลังงานและความอดทน เพราะกิจกรรมต่างๆ เป็นกิจกรรมที่เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ลักษณะของกิจกรรมใน

สวนบำบัด ยังมีส่วนช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก และความสามารถในการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือกับตาอย่างสมดุล การบังคับกล้ามเนื้อทั้งสองส่วนนี้จะเป็นการพัฒนาความสามารถในการหยิบจับสิ่งของต่างๆ ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ดีขึ้น และกิจกรรมในสวนบำบัดสามารถช่วยเพิ่มการประสานงานและสมดุลของร่างกายให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม อีกด้วย

2. **ด้านอารมณ์และจิตใจ** สวนบำบัดจะช่วยลดความวิตกกังวล และความตึงเครียด จากการได้ใกล้ชิดและสัมผัสธรรมชาติในสวนบำบัดถือเป็นการผ่อนคลาย และเป็นการได้พักผ่อน รวมทั้งเมื่อได้ทำกิจกรรมต่างๆ และเป็นการตั้งตนเองให้พ้นจากภาวะความเครียด นอกจากนี้การทำกิจกรรมในสวนบำบัด สามารถเพิ่มความเชื่อมั่นและการเห็นคุณค่าของตนเอง เช่น เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่รู้สึกว่าคุณเองทำอะไรได้ไม่ดี เพราะมีความพิการหรือบกพร่องต่างๆ เมื่อเด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมในสวน

บ่าบัดแล้ว เด็กทำได้ดี หรือประสบผลสำเร็จ สิ่งเหล่านี้จะเป็นกำลังใจให้กับเด็กพัฒนาความรู้สึกต่อตนเองไปในทางที่ดี และทำให้เห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น

ภาพที่ 2 กิจกรรมออกกำลังกายยามเช้าท่ามกลางธรรมชาติ ที่ค่ายห้วยน้ำใส สอนพลังชีวิต จังหวัดฉะเชิงเทรา (ที่มา มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ)

3. ด้านสังคม สอนบ่าบัดจะช่วยทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้วยการทำกิจกรรมหรือการทำงานสวนร่วมกับผู้อื่น เช่น ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้การวางแผนการตัดสินใจเลือกร่วมกับผู้อื่น ทำให้ได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ ความต้องการทั้งของตนเองและผู้อื่น ถือเป็น การสร้างความเชื่อมั่นในการเข้าสังคมด้วย นอกจากนี้สอนบ่าบัดเป็นการสร้างแรงจูงใจได้อย่างดี เพราะการที่แต่ละคนได้มีส่วนร่วม และลงมือทำด้วยตนเอง ก่อให้เกิดแรงจูงใจเพิ่มการเห็นคุณค่าของตนเอง และพัฒนาความรู้สึกต่อตนเองไปในทางที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำสิ่งต่างๆ ต่อไปและสอนบ่าบัดเป็นกิจกรรมกลุ่มที่ผู้เข้าร่วมจะได้มีโอกาสทำงานร่วมกับเพื่อน ทำให้ได้เรียนรู้การแก้ปัญหา รู้จักปรับปรุงหรือ

เปลี่ยนแปลงตนเอง พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันด้วยดีในสังคม

4. ด้านสติปัญญา สอนบ่าบัดจะช่วยสร้างสมาธิ จากการได้อยู่กับธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น ต้นไม้ ใบไม้ ดอกไม้ที่อยู่ในสวน เป็นการพัฒนาสมาธิและเป็นการฝึกสมาธิจดจ่ออยู่กับ สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างแน่วแน่และตั้งใจ ซึ่งนำไปสู่การสร้างเสริมปัญญา นอกจากนี้การทำกิจกรรมต่างๆ ในสวนบ่าบัด ช่วยในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จาก การที่ต้องค้นหาวิธีการคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับการทำสวน ตลอดเวลา หรือการสร้างผลงานต่างๆ งานศิลปะ งานประดิษฐ์จากกิจกรรมในสวนบ่าบัด ก็นำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เช่นกัน

ภาพที่ 3 กิจกรรมศิลปะในสวนบ่าบัดเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (ที่มา มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ)

สอนบ่าบัดกับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ

การใช้สอนบ่าบัดเป็นการดึงเอาคุณค่าและประโยชน์จากธรรมชาติที่มีต่อมนุษย์มาประยุกต์เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษในด้านต่างๆ การได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของการเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ เป็นการเพิ่มโอกาสในการพัฒนาบุคคลที่มีความ

ต้องการพิเศษให้ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเต็ม ศักยภาพ ดังนั้น การบำบัดทางเลือกในรูปแบบของ “สวนบำบัด” ที่บูรณาการเป็นรูปแบบของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ต้นไม้ งานเกษตร ให้เป็นส่วนหนึ่งในการบำบัดฟื้นฟูและพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ-อารมณ์ สังคม สติปัญญา ตลอดจนการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น นอกจากนี้ทำให้เด็กกลุ่มนี้รู้สึกผ่อนคลาย สงบ และเยือกเย็น อันเป็นผลดีต่อสุขภาพจิตใจ มีกำลังใจที่จะต่อสู้ชีวิตต่อไป

ภาพที่ 4 เรียนรู้นอกห้องเรียนกับกิจกรรมเรื่องต้นไม้ในสวนบำบัด (ที่มา มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ)

สวนบำบัดสามารถนำไปปรับใช้ได้กับกลุ่มคนหลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีปัญหาทางด้านร่างกาย จิตใจ หรือสังคม ซึ่งจากการศึกษาเอกสารต่างๆ พบว่าผู้ใช้หรือผู้ได้รับประโยชน์จากสวนบำบัดในการฟื้นฟูด้านต่างๆ (Marcus, 2015) ตัวอย่างกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับประโยชน์จากสวนบำบัด ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กสมองพิการ เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กออทิสติก รวมถึงเด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง ในต่างประเทศมีการนำสวนบำบัดมาใช้กับเด็กที่มีความต้องการ

พิเศษอย่างแพร่หลาย โดยใช้ควบคู่กับการรักษาทางการแพทย์และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ต่างๆ ซึ่งถือเป็นสถานที่ที่ทำให้เด็กๆ ได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ในบรรยากาศที่มีชีวิตชีวา ทำให้เด็กสนุกสนานกับการฝึก ลดความเบื่อหน่ายที่เกิดขึ้นขณะฝึกในสภาพแวดล้อมเดิมๆ ซึ่งส่งผลให้การฝึกต่างๆ ภายในบริเวณสวนบำบัด เป็นที่น่าพึงพอใจของนักวิชาชีพแขนงต่างๆ และทำให้กระบวนการฟื้นฟูมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง (Wilson, 2006: 40-41)

สำหรับในประเทศไทย มีหลายหน่วยงานได้นำแนวคิดสวนบำบัดมาบูรณาการใช้ในการรักษาและการฟื้นฟูร่วมกับการแพทย์ อาทิเช่น มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ ได้นำสวนบำบัดมาใช้ในการกระตุ้นพัฒนาการ ส่งเสริมสุขภาพ บำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และได้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสวนบำบัดกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลักดันให้สังคมไทยเห็นประโยชน์และส่งเสริมการทำสวนบำบัดเพื่อพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กด้อยโอกาส รวมทั้งผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพอื่นๆ ด้วย นอกจากนี้ มีสถาบันจิตเวชศาสตร์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ได้นำแนวคิดสวนบำบัดไปใช้กับกลุ่มผู้ป่วยที่มีอาการทางจิต โดยดัดแปลงพื้นที่บริเวณสถาบันเป็นสวนผัก เพื่อทำการเกษตร โดยให้ผู้เข้ารับการบำบัดได้ ลงมือปฏิบัติจริง ตั้งแต่เลือกชนิดของผักที่จะนำมาปลูก เข้าสู่กระบวนการปลูกผัก ไปจนถึงการวางขายในตลาด กระบวนการเหล่านี้ช่วยให้ผู้ป่วยได้พัฒนาตนเอง ฝึกทักษะชีวิต รวมทั้งได้พูดคุยกับคนรอบข้าง มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมปกติ เป็นการฝึกทักษะทางสังคม สร้างเสริมกำลังใจให้สามารถกลับไปดำเนินชีวิตสู่ภายนอกได้เช่นเดิม

บรรณานุกรม

- คมส์ธนนท์ ศุขอัศจรรย์สกุล. (2558, กุมภาพันธ์). “ปลูกผัก ปลูกชีวิต” *หมอชาวบ้าน*. 36(430): 10-18.
- ประพจน์ เกตราการศ. (2547). “การออกแบบสวนบำบัด,” *หมอชาวบ้าน*. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2558,
จาก: <http://www.doctor.or.th/article/detail/1805>.
- ศรียา นิยมธรรม. (2555). *ศาสตร์แห่งการบำบัดทางเลือก*. กรุงเทพฯ: ไอ.คิว. บุ๊คเซ็นเตอร์
- American Horticultural Therapy Association. (2012). *American Horticultural Therapy Association Definitions and Positions*. Retrieved December 1, 2015, from <http://ahta.org/sites/default/files/DefinitionsandPositions.pdf>
- Brown, Sydney P.; et al. (2004). *Horticultural Therapy*. Series of the Environmental Horticulture Department. Retrieved February 1, 2015, from <http://edis.ifas.ufl.edu>.
- Detweiler, Mark B.; et al. (2012, June). “What is the Evidence to Support the Use of Therapeutic Gardens for the Elderly?,” *Psychiatry Investigation*. 9(2): 100–110. Retrieved December 12, 2015, from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3372556/pdf/pi-9-100.pdf>
- Kreitzer, Mary J. (2015). *What Are Healing Gardens?* Retrieved February 20, 2015, from <http://www.takingcharge.csh.umn.edu/explore-healing-practices/healing-environment/what-are-healing-gardens>
- Larson, Jean M. (2009). *Landscapes with Healing in Mind*. Retrieved February 1, 2015, from <http://blog.lib.umn.edu/efans/ygnews/2009/01/landscapes-with-healing-in-min.html>
- Marcus, Clare Cooper. (2015). *Landscape Design: Patient-specific Healing Gardens*. Retrieved March 15, 2015, from <http://www.worldhealthdesign.com/patient-specific-healing-gardens.aspx>
- Söderback, I.; et al. (2004, October- December). “Horticultural Therapy: the 'Healing Garden' and Gardening in Rehabilitation Measures at Danderyd Hospital Rehabilitation Clinic, Sweden,” *The Journal of Pediatric Rehabilitation Medicine*. 7(4):245-60. Retrieved December 28, 2015, from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15513768>
- Wilson, Beverly Jean. (2006). *Sensory Gardens for Children with Autism Spectrum Disorders. Thesis in (Landscape Architecture)*. Arizona: University of Arizona. from ProQuest Dissertations and Theses database.